

Yttrande över Riksrevisionens rapport Systemet för lärarlegitimation (RiR 2025:12)

Skolinspektionen har beretts möjlighet att yttra sig över Riksrevisionens granskningsrapport Systemet för lärarlegitimation – utformning, styrning och uppföljning (RiR 2025:12).

Nedan följer Skolinspektionens synpunkter.

Riksrevisionens rekommendation till Skolinspektionen

Parallellt med Riksrevisionens granskning har Skolinspektionen inlett en översyn av myndighetens interna rutiner och processer i syfte att effektivisera hanteringen av LAN-ärenden och säkerställa att signaler om lärare och förskollärare omhändertas och hanteras på likvärdiga sätt inom myndigheten. Skolinspektionens avsikt är att inkludera frågor om hur Riksrevisionens rekommendation till myndigheten om att fördjupa den årliga återrapporteringen av LAN-ärenden ska tillmötesgå i detta arbete.

Övriga synpunkter

Skolinspektionen tar inte ställning till Riksrevisionens rekommendationer till regeringen då detta främst är en fråga för politisk bedömning.

Skolinspektionen vill dock lyfta fram några aspekter som myndigheten anser att det är viktigt att ta i beaktande vid ställningstaganden kopplade till två av rekommendationerna.

Rekommendationen om att göra en översyn av disciplinpåföljderna

Skolinspektionens uttalade uppdrag är i dagsläget begränsat till att fokusera på de relativt få allvarliga fall där en disciplinpåföljd kan bli aktuell.

Nuvarande reglering förutsätter i regel att arbetsgivaren har uppmärksammat brister hos läraren eller förskolläraren, påtalat dessa samt

även gett den berörde läraren eller förskolläraren individuellt anpassade förutsättningar till förändring för att en legitimerad ska kunna anses ha visat sig oskicklig, grovt oskicklig eller särskilt olämplig att utöva sitt yrke. Frågan om disciplinpåföljd aktualiseras således i stor utsträckning först om arbetsgivarens insatser inte bedömts vara tillräckliga för att åstadkomma en förändring avseende en lärares eller förskollärares brister- och tillkortakommanden eller olämpliga uppträdande.

Enligt myndigheten är det viktigt att beakta att arbetsgivare har ett långtgående arbetsrättsligt ansvar för att komma till rätta med utvecklingsbehov hos sina anställda. En statlig legitimation påverkar heller inte anställningsförhållandet, utan det arbetsrättsliga ansvaret åvilar således arbetsgivaren oberoende av om läraren eller förskolläraren är legitimerad eller inte.

En ändring av systemet innebärandes att en disciplinpåföljd, såsom kritik, skulle kunna uttalas mot legitimerade lärare och förskollärare som ett komplement i ärenden där alla villkor för att göra en anmälan till Lärarnas ansvarsnämnd (LAN) inte är uppfyllda skulle därmed innebära att Skolinspektionen skulle ha att ta ställning till lärares och förskollärares brister i sådana fall som arbetsgivare enligt nuvarande regelverk ensamt har att hantera med hjälp av arbetsrättsliga regler. Att Skolinspektionen föreslås utdela disciplinpåföljd i nu nämnda fall väcker vissa farhågor om att det skulle kunna medföra en urvattning av arbetsgivaransvaret.

Samma farhåga gör sig även gällande om olegitimerade lärare och förskollärare ska kunna tilldelas en disciplinpåföljd för ageranden som inte når upp till den nivå som förutsätts för att det ska göras en anmälan till LAN.

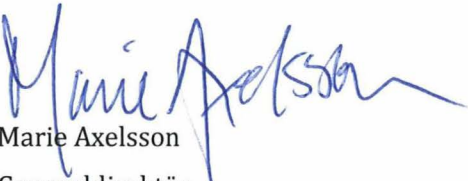
Om disciplinpåföljderna utvidgas till att omfatta olegitimerade lärare och förskollärare är det enligt Skolinspektionen vidare viktigt att olegitimerade och legitimerade lärares- och förskollärares ageranden bedöms lika såvitt avser vad för ageranden som ska kunna leda till att frågan om disciplinpåföljd ska aktualiseras.

Rekommendationen om att regelbundet utvärdera undantag från legitimationskrav

Huvudregeln är att endast legitimerade och behöriga lärare ska bedriva undervisning. Enligt Skolinspektionens erfarenhet från granskning kan de olika undantagen från detta vara svåra att tillämpa, både för huvudmännen att göra rätt i en situation med lärarbrist, och för tillsynsmyndigheten att avgöra om undantagen tillämpas korrekt. Eftersom användandet av legitimerade och behöriga lärare är en central del av skolsystemet och att granskningen av detta är viktig ser Skolinspektionen positivt på om

undantagen regelbundet skulle utvärderas så att de är motiverade och lätta att tillämpa.

I ärendets slutliga handläggning har följande personer deltagit: chefsjurist Klara Cederlund och stabschef Torun Rudin.

Marie Axelsson
Generaldirektör

Sofia Hansson
Föredragande, jurist